



քական ուսումնարանի շինութեան համար

Նոյն լրագիրը լսել է, որ մի քանի թիֆլիսցի զբաղմունքներ միտք են յայտնել մօտիկ ապագայում թիֆլիսից Կոնստանդնուպոլս գլխավոր անցկացնելու:

Բազուի քաղաքային վարչութեան այն նոր կանոնադրութիւնը, որով բոլոր ձեռքից ու կոտորակից յօդուքաւորքի որոշակաւ տուրք են վերցնելու, ներքին գործերի մինիստրութիւնը հաստատել է:

Թիֆլիսի քաղաքային վարկի ընկերութիւնն իրաւունք է ստացել բաց թողնելու 4 1/2% օրիգինալներ, որոնք, հաւանականաբար, դուրս կըտրուեն եկող տարւոսնից:

Թիֆլիս են հասել Պետերբուրգի «Compagnie de traction et d'électricité» ընկերութեան ինժեներները՝ Յեմիլիոս դը Պրոպրետտ և Գ. Ս. Զլոպիցկի, և սկսել են ձեռքարկել երկաթուղու գծերը գիտել, որից յետոյ նրանք կընկնեն երկաթուղու վրայից էլէկտրական շարժիչներ և նոր գծեր շինելու համար նախահաշիվ կազմել և ներկայացնել իրենց ընկերութեան, որը իւր հերթին Թիֆլիսի ձեռքարկը շահագործելու համար պայման կըկապի մեր քաղաքի հետ:

ՄԵԶ ԳՐՈՒՄ ԵՆ

ՁՈՒՂՈՒՅՑ. — Այստեղ արդէն պատրաստութիւններ են տեսնում նորին Վեհափառութեան ընդունելութեան համար: Ժողովուրդը սպասածից վեր աշխատում է իւր Հայրապետին վայելուչ կերպով ընդունելու: Այս առթիւ հասարակութիւնից ընտրուել է տասներեք հոգի՝ ընդունելութեան պատրաստութիւններ տեսնելու: Քահանայանքի գլուխ էլ առանձին իւր կողմից է աշխատում, որ իրենց գլուխ ևս իւր կողմից բոտ պատշաճին դիմաւորէ և ընդունէ հայոց հոգեկոթ Պետիւն: Առօրեայ խօսակցութեան նիւթը հայոց Հայրապետի գալու մասին է: Քիչ չեն հետաքրքրուում և ուրիշ աղբիւրը: Առաջին անգամն է, գոնէ որքան յիշում ենք պատմութիւնից (չառ հին ժամանակները մի կողմը թողած), որ

հայոց Կաթողիկոսը բարեհաճում է իւր այցելութեամբ միանալու ու պատուել Դարաբաղի նահապետական ժողովուրդը:

ԱՅՈՒՄՈՒՄԵՆՈՒՅ. — Իրաւիկ, օգոստոսի 16-ին, կատարուելու է հայոց նորակառուց եկեղեցու օծման հանդէսը: Գործի նախաձեռնողներն ամեն կերպ աշխատում են չքիզ անելու այդ հանդէսը, որին վաղուց կարոտով սպասում են տեղին հայերը: Երկու տեղից կազմուած մի խումբ եռանդով պատրաստուած է քահանային երգելու անդրանիկ պատարագին: Օծման հանգիստակիւր լինելու է թեմիս սրբազան առաջնորդը, որ Բորժոմից Թիֆլիս էր գնացել մեռել թաղելու և այս օրերս սպասում է այստեղի:

— Ըմբռանոց եկողները թիւը այս առիթի խիստ մեծ է. համարեա դատարկ սենեակ չկայ. շատերը տեղ չգտնելու պատճառով ստիպուած են վերադառնալ: Առաւօտ, երեկոյ երաժշտական խումբը նուազում է անառիկ դրօսալայրում. ամեն օր ներկայացում, ամեն օր կոնցերտ, ամեն օր նոր գուարճութիւն: Որովհետեւ այցելուները շատերն իրենց հիւանդութիւնը բուժելու յուսով հեռաւոր վայրերից ապրիւն են տեղիս ըստ քանակի կլինային և բուժիչ լուրջաբաններին, ուստի ամեն տեսակ յաճախութիւն արուած է նրանց՝ խաղաղ ու անվերջ վայելելու իրենց օրերը: Անկողնաւորակ, աւելորդ չփոթ խափառ արգելուած է. երեկոյեան տարբ ժամից ամեն ինչ խաղաղում է:

ԳՆԵԶԱՅԻՑ. — Մի քանի օր առաջ ձեռքարկ երկաթուղու վազանի տակն ընկաւ մի շուրս տարեկան երեկայ և երեք օրից յետոյ մեռաւ. ծնողները միակ դուստին էին:

— Օգոստոսի 3-ին Բանանց գիւղում կայծակը խփել, այրել է մի դէպ խոտ, միեւնոյն տեղում կայծակը խփել է երկու մարդու, որոնցից մէկի ականջներն են խլացել, միւսի ձեռքերը թուլացել:

ՂՈՂՎԱՆՔԻՑ. — Օրերը բուսական զովացել են Զիրախում. հունձը շատ գիւղերում արդէն վերջացել է. ցորենի գինը անորոշ է:

— Օգոստոսի 1-ին, գիշերուայ ժամը

3-ին, Ղոշավանքում և Ղըջակայ մի քանի գիւղերում երկրաշարժ պատահեց, որը տեղի 1 1/2 վայրկեան: Ցնցումը բուսականին զգալի էր. լուսամուտների փեղկերը և դռները բացուեցին մեծ աղմուկով:

ԳԻՒՂԱՆՏԵՍԵՍԿԱՆ ԶՐՈՅՑՆԵՐ

II. Մենք մեր նախնին, զրոյցի մէջ տառցիւր, թէ ինչպէս պէտք է մեզը կարել, այժմ մեր զրոյցը կըլինի, թէ մեզը կըտրուի յետոյ: Ի՞նչ պէտք է անել փեթակներին պարիքը (содержание):

Առհասարակ բոլորին էլ յայտնի է, որ ուժեղի մօտ միշտ տկարն է մնում, այսինքն՝ տկարն ուժեղի մօտ պէտք է աւելի. այս առաւին անփոխարինելի է ամեն դէպքում, ամեն մի տեղ: Երբ մի պար աւելի թուլ է լինում, բան մի ուրիշը, պէտք է աշխատել այդ թուլ պարին ստեղծելուց աղտուել, միացնելով ուրիշ թուլ պարերի հետ ու մի նոր ուժեղ պար ստեղծելով:

Մենք մեղուներին ժրջանն անուն ենք տալիս, որովհետեւ սկսում են անդադար աշխատել. հասկանում են ժամանակի նշանակութիւնը, հասկանում են, որ անցածը չի վերադառնալ: Այսպէս, անցել է, և միշտ աշխատում են թուլ չտալ, որ ըստ պէն առանց օգուտ տալու անցնի: Ժամանակը ոսկի է առաւին խաղաղ մեղուներին համար է առաւած:

Մեղուներին հաւաքելու պաշարը վերջանալուց յետոյ, մեղուն դուրս է գալիս դաշտը դարձնալ պաշարի, բայց երբ ուշին չի գտնում, գտնում է իւր տեղը. պարտաւորութիւնը նրան անհանգրստացնում է. նա մտածում է զնալ չըլել, տեսնել՝ կայ արդեօք մի թուլ պար, որից կարողանայ օգուտել մեղր գողանալով: Գուրու է գալիս փեթակից, գնում է մի ուրիշ փեթակի մօտ. մի քանի խորհրդաւոր պատգամներ է անում զրա շուրջը, ապա նստում է այդ փեթակի մի ծայրին (սովորաբար թումանցից ոչ հեռու) և լրտեսի նման սկսում է դիտել, թէ ինչ է կատարում փեթակի ներքը, մեղուների քանակութիւնը այդ փեթակում սրբան է, պարի պահպանները սրբան են և ինչ են անում. մի խօսքով մի լաւ դիտելուց յետոյ՝ սկսում է անում և նետի արտադրութեամբ սկսում, ներս է մտնում այդ

փեթակը: Եթէ ներս մտած ըստէին պահպանները չեն ճանաչում զրա մի լինելը և թուլ են տալիս ներս մտնելու, այն ժամանակ նա իրիւր այդ պարի հաւաքած գումակ մօտենում է մեղրահացի փողոկներին (улейники) և մեղրը ծծելով, լցնում իւր նախաստամոքսն ու դուրս թռչում ուրախ աղողացով գնալով իւր փեթակը, իսկ եթէ պահպանները ճանաչում են, որ իրենցից չէ, մեծ քաղաւթեմով թափում են նրա վրայ, խաւթում, սպանում են և ապա մի քանի մեղուներ, սպանածին գին վերցնում, տաւում են փեթակից դուրս ձգում:

Մենք առայցնք, որ եթէ զոյգ մեղուին յաջողուէ ներս մտնել, նա նախաստամոքսը մեղրով լցնում և ուրախ աղողացով դառնում է իւր փեթակը. ահա նա գտնաւորով իւր փեթակը՝ հասկացնում է իւր բնիկներին քանի էլ թուլ լինել և մեղուներին մի մեծ խումբ իրենց առաջնորդ ընտրելով որան՝ արշաւում են այն փեթակի վրայ: Մի սարսափելի տեսարան է բացւում մարդու առաջ. երկու փեթակի պարեր — երկու թաղաւորութիւններ — ընդդռնուած իւր իւր մղումով միմեանց դէմ. զոյգ-մեղուն իւր հրօսաւային խմբով աշխատում է ներս խուժել այդ փեթակը, իսկ հակառակորդները՝ ընդդիմանում են, աշխատելով մինչև վերջին ըստէին թուլ չտալ դուրս իրենց չէնքը սրբելու: Երկար կտուրց յետոյ, եթէ զոյգ-մեղուն յաջողութիւն չեն տեսնում, գտնում են իրենց փեթակը, մի փոքր հանգստանում և ապա ոտուրայնիւ իրենց խումբը՝ մի քանի հազար յաճախ մի քանի տասնեակ հազար — մեղուներով կատարած արշաւում են նոյն փեթակի վրայ: Գուրու բոլորած ժամանակ, երբ մի քանի զոյգ-մեղուներ կարողանում են ներս մտնել, այն ժամանակ արշաւանքին ենթարկուած պարի մեղուներն սկսում են թափուել ներս մտած մի քանի մեղուների վրայ, պահպան մեղուներից էլ շատերը թողնում են թռանցքը և գնում ներս մտածներին դուրս փնդելու, որով պահպան մեղուներին թիւը պակսում է՝ և հրօսաւային խումբը ներս է խուժում փառաւոր յաղթանակով: Գոյ մեղուները ներս մտնելով փեթակը՝ ամեն ինչ առաջ աշխատում են մօրը սպանել մեղուներին վատութեան մէջ ձգելու:

Համար, երբ նրանց աղ յաջողում է, այն ժամանակ նրանք թափանում են նոյն փեթակի մեղրը, մեղուներից շատերին սպանում և մեծ աւաքով յետ են դառնում. իսկ այդ փեթակում կեղանի մեղրը, որ իրենց մօրը, կարողներից շատ շատերին, իրենք էլ միտնում են զոյգ-մեղուների հետ և գնում նրանց փեթակը \*):

Ահա այդպիսով թուլ պար ունեցող փեթակը գոհ է գնում ուժեղին. զրա առաջն առնել է հարկաւոր, որովհետեւ մի ուժեղ պար, թափանելով մի այլ փեթակ, նրա մեղուներին միացնում է իւր հետ և տեղի ուժեղանում: Ապա իւր նոր ուժեղացած կազմութեամբ գնում է երկրորդ, երրորդ և այլն պարերի վրայ, և եթէ մեղրաւորը չուսում չի կարողանում այդ հրօսաւային խմբի առաջն առնել, յաճախ նրա ամբողջ փեթակաւորը ոչնչանում է՝ գոհ գնալով մի կամ մի քանի փեթակի զոյգ-մեղուներին: Այդպիսի զոյգութիւնների առաջն առնելու համար շատ մեղուներ կան, որոնցից ամենապիտուկը միջոցը թուլ պարերի միմեանց հետ միացնել և մի ուժեղ պար ստեղծելն է համարում, իսկ թէ ինչպէս պէտք է թուլ պարերը միացնել, զրա մասին հետեւեալ անգամ:

Յ. Կ.

ԱՆՁԱԿՆԵՐԻ ՅԱՐՁԱԳՈՒՄԸ ԳՈՂ-ԼՈՒԴԻ ԶՐՈՒՄ

(Նամակ Գանձակից)

Այս ձորը գտնում է Հաջիքիւղի և գեղմանական Հիլինեղորֆի գիւղի մէջ տեղը, երկու կողմից հեռաւորութիւնը 4 կիլոմետր հաղի կըլինի: Ըմտուող այս ամիսներում միշտ անպակաս են լինում՝ այդ ձորում կենդանի, այդ պատճառով գնացող-կիւղիների յարմարութեան համար այդ ձորում պարում են մի թէյաւուն և մանրուկի խաւով: Ահա այդ ձորում ունի օգոստոսի 12-ին տեղի ու-

\*) Ահա այդպիսի բանականներին յատուկ լրտեսիլ, կրօններ, միմեանց օգնելը և այդպիսի բաներ տեղի են աւելի շատ մեղաւորների մեղուների ընտանիքը թաղաւորութիւնն առնանել, իսկ մօրը՝ թաղաւոր, որ ընտանիքի առանցքն է կազմում, և առանց օրի ունի չի լինել:

Յ. Կ.

պահարանում պահում են կիսամիւրի սպայի շորերը: Զորանոցը ներկայացնում է մի կեղտոտ բակ, որսիդից վարչիկ հոտ է փչում: Բակում բոկոսն իւրաքանչիւր զինուորականը: Գետնը մօտենում է ծխում այն երազով, որ ճաշից յետոյ փախչի սրճարանը: Բայց ահա չէնքում երևում է մի գիւղուհի: Գուրու տալով, նա լուկեայի սպային մի թուլութ է տալիս, որի վրայ նա իւր կնիքը պետի գնի: Կնիքը չգտնելով, սպան սկսում է որոնել իւր շուրջը: Զինուորը չորում է և օգնում է նրան: Սպան օր գրազէտ լինի, կնիքն աւելորդ կըլինի, բայց որովհետեւ նրանց մեծ մօրը իւր անունն իսկ ոտորագրել չգիտէ, այդ պատճառով կնիքն անհրաժեշտ է: Բայց ահա կնիքը գտնուած է և թղթի վրայ խփում: Զինուորն ուրախ-ուրախ թողնում է պահարանակը և մտնում է զօրանոցը: Հէնց որ զինուորները նստում են ճաշելու, սպան սկսում է հաղնուել:

— Զինուորը ժողովում է: «Ե», էֆէնդը, — արդէն ծիծաղում է նա, — մեր զոյգ-պարսին այժմ պառկած խուժանքում է փառաւորապէս, և ինչն պէտք է գալ, ինչ է տեսել նա այստեղ: Սպան մտածում է և արձակում է պահպանին... — Միայն տես, — աւելացնում է նա, — ճաշից յետոյ էլի կանգնես հմ: Զինուորն ուրախ-ուրախ թողնում է պահարանակը և մտնում է զօրանոցը: Հէնց որ զինուորները նստում են ճաշելու, սպան սկսում է հաղնուել: — Տես, — ասում է նա առաջին պատահած զինուորին, — եթէ ինձ հարցնող լինի, կտես, որ ես օրհարարում եմ: Այս գիւղում, որ ես օրհարարում եմ, կըլինի գիւղացի, իսկ ես օրհարարում եմ կըլինի, — և այդ ասելով նա հեռանում է: Այս բանը կատարում է Ստամբուլի արուարձաններից մէկում, հայոց Կուրդուի թաղում, ուր զինուորներին խուժուի հրամայում է, որ միշտ պատրաստ լինին: Ուրեմն ինչ կըլինի կատարելիս այն զօրանոցներում, ուր ապրիլին հրաման չկայ: Թողնում եմ, որ ընթերցողն ինքը դատի:

Սպան կենդանութիւն է ստանում, մարդ է ճարել խօսելու:

— Ժամանակը օր լինի, պատասխանում է նա խառնութեամբ, — կըլինի քիչ, բայց չէ որ նոր ես կանգնեմ:

— Ի՞նչ անեմք: Երբ Երբն գնացին ճաշ բերելու, և ես քաղցած եմ: Այստեղ

կանգնելուց ինչ օգուտ: Զուռ էլ չի հաղում այստեղ, մի պէտք է մանի գորանջը:

Սպան բան չի գտնում պատասխանելու: «Ճիշտ որ, մտածում է նա, ինչի համար է այստեղ պահպան կանգնեցրած»:

— Ես քիչ կըլինեմ, ասում է նա, — բայց որ յանկարծ զոյգ-պարսին (մայր) գալ ու տեսնի, որ պահպան չկայ: Ի՞նչ պատասխանեմ:

Զինուորը ժողովում է: «Ե», էֆէնդը, — արդէն ծիծաղում է նա, — մեր զոյգ-պարսին այժմ պառկած խուժանքում է փառաւորապէս, և ինչն պէտք է գալ, ինչ է տեսել նա այստեղ:

Սպան մտածում է և արձակում է պահպանին... — Միայն տես, — աւելացնում է նա, — ճաշից յետոյ էլի կանգնես հմ: Զինուորն ուրախ-ուրախ թողնում է պահարանակը և մտնում է զօրանոցը: Հէնց որ զինուորները նստում են ճաշելու, սպան սկսում է հաղնուել:

— Տես, — ասում է նա առաջին պատահած զինուորին, — եթէ ինձ հարցնող լինի, կտես, որ ես օրհարարում եմ: Այս գիւղում, որ ես օրհարարում եմ, կըլինի գիւղացի, իսկ ես օրհարարում եմ կըլինի, — և այդ ասելով նա հեռանում է: Այս բանը կատարում է Ստամբուլի արուարձաններից մէկում, հայոց Կուրդուի թաղում, ուր զինուորներին խուժուի հրամայում է, որ միշտ պատրաստ լինին: Ուրեմն ինչ կըլինի կատարելիս այն զօրանոցներում, ուր ապրիլին հրաման չկայ: Թողնում եմ, որ ընթերցողն ինքը դատի:

Այս բանը կատարում է Ստամբուլի արուարձաններից մէկում, հայոց Կուրդուի թաղում, ուր զինուորներին խուժուի հրամայում է, որ միշտ պատրաստ լինին: Ուրեմն ինչ կըլինի կատարելիս այն զօրանոցներում, ուր ապրիլին հրաման չկայ: Թողնում եմ, որ ընթերցողն ինքը դատի:

Միջին կարգի աստիճանները կամ ուսան տուն են վերադառնում երեկոյեան ժամը եօթին, սպան — ամբողջ օրը արձաւանները ման գալուց յետոյ, իսկ աստիճանները — մանուկ և երեխա թղթի վրայ նիւհելուց յետոյ: Վերադառնում են նրանք մեծ գործ կատարած մարդու նման: Տանը նոյն տանգալիկ շտապիլը հարկելով, նրանք անհանգրստութեամբ սպասում են ընթերցել: Ընթերցել ժամանակ կնիք հարցնում է թաղային բարձրագոյնները, որոնք լուրս են հետաքրքրութեամբ: Ձեռաց ընթերցում, ասանքը, ասանց հազուադէպ փոխելու, շտապում է հարեանի մօտ, ուր այդ գիշերը մարդիկ պէտք է հաւաքուին: Տղամարդկանց բաժնում արդէն մի քանի մարդ կայ՝ նստած: Իւրաքանչիւր անգամ մի գաւաթ սուրճ և մոխրաման կայ: Ամենքը, կարծես պատուէր ստացած, ծխում են: Սովորական «առաւել» այլքը մի անգամ, այսինքն ձեռքը որտեղ գնելով և ապա մինչև յառաիկ խառնաբաշխելով, նոր եկածը նստում է նրա համար խօսելի և եթէ սուրճ են ընթերցում, նա ծխախոտ է ծխում և միտնում է խօսակցութեանը: Բայց, Առաւել խմելով, եթէ խմանայի, թէ ինչի մասին են խօսում այդ մարդիկ: Մարդու ականջ է հասնում նրանց խօսակցութիւնները, մինչդեռ այդ մարդկանց մէջ զուրկ կըգտնուէր և պրոպագանդ, և բժիշկ, և մի ինքաւարութեան պաշտօնեայ, և գործարարի սպայ, և ի վերջոյ՝ արեւ նշանաւոր մարդու սենեակագոյն: Մեծ մասամբ զրանք քահանայներից մինչև վաթսուս տարեկան

մարդիկ են, բայց կան և երիտասարդներ: Բայց ինչի մասին են նրանք զրուցաւորում, կընտրեն ընթերցողը: Գիտար է այդ հարցին պատասխանելը, Հնայի լուր, որ ձեռ խոսեց ծառան երկար տարիներ անց է կալել այդ հասարակութեան մէջ: Խօսակցութիւնը սկսում է օրուայ գէպերից, բայց շուտով անցնում է գէպի տեղի ետեւին ինքնուրուի, այն է՝ մի սրբան է գաղաղի և ինչպէս, որ պաշտօնն է տեղի ձեռնառու... Բայց այդպիսի խօսակցութիւններն էլ երկարատեւ չեն լինում: Զրուցաւորութեան գլխաւոր միտքը կանայք են:

Մասաւոր ոչ մի կեանք ոչ մի տեղ չի երևում, հատարակական ոչ մի վայր թուրքաւորում կըլինի շուրին. եթէ քաղաքական խօսակցութիւններ լինում են, այդ էլ — որեւէ սրճարանում: Քաղաքականութիւնը վերաբերում է մի բանի — ծիծաղում են եւրոպայիների վրայ: Երեկոյեան ժամանակ նրանք հրճուած են, որ եւրոպայի աշաղկաթիւնը դարձած է ուղիւղաւոր աշխատանքի, այդ պարագան նրանք անհրաժեշտ են իրենց շուտով չափն անհանգստացնել...

Ի վերջոյ՝ իմ կողմից մի քանի խօսք կաւելացնեմ: Կանային որոշ թուով տալիս, և եւրոպայի տալիս խօսակցութեան է չիւրում չեն կարող չգրել քաղաքակիրթ ամբողջ աշխարհի համար ամօթալի այս իրողութիւնը: «Գրողներն ունեն թուրքաց պիտուի»: Թիւրքերն... գալ թուրքաւորութիւնն են տարւում է:

Այժմ տեսնենք ինչ են անում տղամարդիկ: Ժամը տասներկուին դուրս գալով անից, այդպիսի Զանգըր Բէլը քայլերն ուղղում է Ստամբուլ ան Պիլա, նայելով, թէ որտեղ ունի բարեկամներ: Եթէ նա չունենաւ աստիճանաւոր է, որ և է տեղ մի գաւաթ սուրճ խմելով, գրեւոր է իւր ծառայութեան տեղը: Եթէ նա սպայ է, ամբողջ օրը թրեւ է գալիս մի սրճարանից միւտը. մի սրճարանում նա սուրճ է խմում, միւտում նարգիլ է ծխում, երրորդում թաւալ է խաղում կամ թէ, եթէ փող չունի, նստում է խաղացողների մօտ և այլն, այսինքն մի կերպ սպանում է օրը: Զօրանոցում նա գործ չունի որ քիչայ, այնտեղ ծառայութիւն երբեք չի լինում, և զինուորները նոյնպէս պարզապէս անցկացնում ժամանակը: Միայն շատ քիչ դէպքերում, երբ օրպահանջութիւն կայ, սպան ծառայութեան է գնում, բայց այնտեղ էլ նա կարծես թէ իւր տանն է: Նրա հագին մնում է աւանդական խալաթը, ուսնիւրն — մաշիկներ: Օրպահանջութեան սենեակում նա նստած է գահաւորակի վրայ և ամբողջ ժամանակը նայում է լուսամուտից դէպի խուլ, նիւր փողոցը: Ի դէպ՝ օգոստոսի գէպերից, նկարագրեմ թուրք օրպահանջ սպայի անցկացրած օրը:

Մի փոքրիկ բուսական սենեակում, կիսահանուած նստած է այդպիսի մի սպայ: Սենեակում կահ-կարասիք շատ չկայ. մի դիւան և երկու կտրուած աթոռ: Դուռն մօտ, ձախ կողմը, պատի մէջ պահարան է շինուած. այդ

նկարաւորութիւնը խորհրդանշական է: Սենեակում կահ-կարասիք շատ չկայ. մի դիւան և երկու կտրուած աթոռ: Դուռն մօտ, ձախ կողմը, պատի մէջ պահարան է շինուած. այդ

նեցաւ աւագադպրոցին՝ իւր տեսակում եղա-  
կի՝ յարձանակման մի գէպը, որի մասին  
ակնառատեաները մէկը հետեւեալ մասն-  
բանաւորութիւններն ինձ պատմեց.

«Մենք կառքով վերադառնում էինք  
Հաջիքեղից. երբ հասանք ձորը, մեր  
առաջն տնիքան կառքի ու սայլի տե-  
սանք հաւաքուած, որ անկարելի էր  
անցնել: Հարց ու փորձ արի ինձնից ա-  
ռա՛ծ կեղծերէն, նրանք որոշակի ոչինչ  
չտեսցին, նրանցից մէկն այնքան է  
խոսեց: «Երեկ նահապետեղան պիտի  
գայ անցնի և նրան համար ճանապարհ  
են բաց անում»: Ես աւելի առաջ անցայ  
գէպի ձորը. այդտեղ տանի բան խոստով  
գրութեան մէջ էր, ինչ-որ 4 մարդ եւս-  
տաւորի հազուադէպ, բայց առանց նշա-  
նագրեալի, խուղարկում էին աղանդ  
գանաւածները: զրոյաններն ու խորշի-  
ները, իսկ երբեք հոգի, հրայանք ձեռ-  
քին, ձորի վերեւ կանգնած, հակում էին  
տրվել խուղարկուածներին: Ես ասացի՝  
երեկ դէպքի են մաս գալիս. կապիւած  
աւելի ստատեցաւ, երբ խուղարկուողների  
թիւում տեսայ օտարիկանաւորի օգնակա-  
նին և պրիւտտի օգնականին: Աւա-  
զակներէց մէկը մօտեցաւ տէր Յուսիկ  
քահանային. սա ասեց, որ ինքը դէնք  
բան չունի, մի պարսիկ նկատեց, որ  
քահանային չդիպչեն օրընչ է. «մենք  
էլ հէնց օրընչու ենք մաս գալիս» —  
պատասխանում է աւագադպրոցը և ձեռ-  
քը ասակով բահանալի ծոցի վրայանը,  
հանում է փողի քուռն ու ժամացույցը,  
փոքր փրփրում, բայց ժամացույցը փնջ-  
ընէ է անում տէր հօրը: Բոլոր ան-  
ցնողներին, որանց թիւը հինգ հարիւրի (?)  
կրհանէր, այդ կարգով կողոպտուող  
խոսող, նրանց քշում էին գէպի ձորի  
խորքը: Բայց աւելի հետաքրքիր է մի  
կտրակ սպայի կնոջ կառքի կողոպտուիլը:  
Կառքում նստած է սպայի կինը, տու-  
րակ հրացանը ձեռքին հրամայում է  
կառքը քշել գէպի ձորը, կտրակի կառ-  
պանը հակառակում է, սպայի կինը  
հրամայում է կառքին, որ չհակառակի.  
սակալն կապան էլի ընդգրկմանում է,  
մօտենում են մի քանիսը և համոզում,  
որ նա կտրակի աւագակն հրամայում  
և չընդգրկմանայ. այդ ժամանակ աւագակ-  
նից մէկը դաշնուր հանում, վազում է  
կտրակի մօտ և սպառնում նրա կեանքին  
վերջ տալու. կառքի վերջուղէն հեռ-  
դառնում է աւագակն հրամային, անմի-  
ջապէս հանում են կառքի շուրան,  
զրակը և կտրակի մի ձին: Այդպէս բոլոր-  
քին, ըստ կտրակի, քաղաքապետի, առանց  
որեւէ ընդգրկմանութեան, կողոպտուող  
խոսող, ուղարկում են գէպի ձորի խորքը:  
Աւագադպրոցը խոսում է ստիկանապետի  
օգնականին թուրք ու ձգում իւր ուրը.  
միևնոյն կերպով վազում են նաև պրիւ-  
տտի օգնական Բաշիւր-բէկի հետ»:

Ժամը հինգից սկսում է կողոպտուող և  
տեսում է մինչև ժամը ութը: Երբ աւա-  
զակները վերջացնում են իրենց բանը,  
կողոպտուած խորքը — արծաթեան և ու-  
կեայ գօտիները, բաւականին թանկագին  
մասանքներ, արծաթեան ու ոսկեայ ժա-  
մայցիկ և այլն — բարձում են խուղած  
երկու ձիերի վրայ, ապա ստանալով  
կեղծով, առանց մի քանի շտապիլու,  
հեծնում են իրենց ձիերն ու հեռանում  
գէպի մօտակայ ձորը: Աւագակները տա-  
նում են բաւականին փող, — ամառը ա-  
սում են 7,000, ամառը 10 հարաւ քուրդի:  
Այս տարի մեր գաւառում և այդպիսի  
լուծակման առաջին գէպն է, որ անգի  
է ունենում, այն էլ քուրդովին անսպա-  
սիկ կերպով. ոչ ոք չէր կարող երեւա-  
կան, թէ օրը ցերեկով, ժամը 5-ին,  
Պողոցի ձորում 5 — 6 աւագակներ հա-  
մարձակութիւն կուսնան կողոպտել 500  
հոգու, կան մարդիկ, որոնք ուղղակի  
կողոպտում են այդ մարդկանց թուրք-  
եան վրայ. կան այնպիսիները, որոնք  
գաւառապետում են այդ մարդկանց, որ չեն  
կողոպտուել աւագակների ձեռքից դէն-  
քեր իսկ ու կտրակի, — և այդ շատ  
գէպերի է եղել այն պատճառով, որ ա-

ւագակները ման գալիս են եղել չորս  
հինգ հարիւր հոգու մէջ տեղը. ուրիշ  
բան կրկնէր, եթէ աւագակները հեռու  
կանգնէին ու հրամայէին քուրդին իրենք  
իրենց ձեռքով իրենք յանձնել, բայց  
այդպէս չէր եղել. նրանցից մէկը, թէ  
երկուսը հակելիս են եղել ձորի վերեւի  
մասը, միւսը ճանապարհը կտրած, կան-  
գնած, իսկ երեքը խուղարկելիս են եղել  
մարդկանց վրայանները: Յարձակման են-  
թարկուողների թիւում եղել է վերալիշակ  
քահանան, բաւական թուով պատուաւոր  
կանայր, վաճառականներ և շատ քրի-  
ստէր: Բոլորը համարեա անգն են եղել,  
որովհետեւ քաղաքում ստատիկ արգե-  
լուած է դէնք կրելը:

Գաւառապետը իւր մարդկանցով հե-  
տամուտ է լինում աւագակներին, բայց  
կապիւածում են, որ յաջողութիւն ունե-  
նայ: Գաւառում են, որ ներկայ եղող կա-  
ռապաններից մէկն ամբողջ ժամանակ  
օգնում է եղել աւագակներին, իսկ բարի  
մարդիկ խորհուրդ էին տալիս, որ շատ  
անհն, ինչ որ ունեն չունեն յանձնեն  
աւագակներին:

— Իսկ դմբ ինչ բանի էլք, — հարցրի  
վերջուղէն պատմողին:

— Ոչինչ. ինչ որ ուրիշներն էին ա-  
նում, այն էլ են էր անում, մնացել էինք  
շտապած, հեռու կանգնած. ծիծաղում  
էին, ամենքը ծիծաղում էին, ևս էլ  
հետեւեք, որովհետեւ գաւառում տեսա-  
րան էր կատարում մեր առաջ:

Բանակցելիք

Գանձակի մեր մի ուրիշ թղթակիցը  
միևնոյն գէպի նկարագիրն անկող, ա-  
սում է, որ կողոպտուողների թիւը հաշ-  
ւում են մինչև հարիւր հօգի և աւելա-  
ցնում է հետեւեղը.

«Ամենքն էլ հետաքրքրուեցին սպա-  
նում են, թէ ինչ լուր կտրակուողի աւա-  
զակներին հետամուտ եղող ոտակներին  
բից ու կառքիների խնդրից. բայց ար-  
դէն ցերեկուայ ժամը 1-ին (օգոստ. 13)  
և ոչ մի տեղեկութիւն չկայ: Հէնց նոր  
միայն ձայն ընկաւ, որ, իբր թէ, աւա-  
զակները հեռքը գտել են, բայց մըքան  
ուղիղ է այդ, հաստատ չ'իմացուց: Սը-  
քը մտալով իսկույն կը գրեմ, երբ գոր-  
քը բացուի ու պարզուի. թալանուած  
անձներ հեռագրեալ հետաքրքրի բաներ  
են պատմում, թէ ինչպէս աւագակների  
սկսել են գրանց հետ հանգիստ կերպով  
խօսակցութիւններ սկսել. կողոպտու յե-  
տոյ ճանապարհի ժողովրդ վերադարձել և  
թէ կողոպտուածները ոչ մէկը չի յան-  
դրելին դիմարկել աւագակներին, թէ  
չ'ուտեղը գոհ կըղատնային աւագակ-  
ների սրերին ու հրացաններին: Ոտա-  
կանութիւնն առ այժմ ցուցակագրում է  
կողոպտուած մարդկանց անունները և  
թալանուած փողերն ու իրերի գները:  
Մինչև հիմա բոլորը փախաւուծ էին թալմ  
լուրի ստանալու. այժմ այդ լուրերն  
անկերը են. ամեն լուրը նորերը. տես-  
նեք վերջն ինչ է լինելու»:

ՄԱՄՈՒԼԻ ԾՈՒՐԶԸ

«Մ. Գեա. Վեդ.»-ի մէջ ամի Մ. Գ.  
խօսում է ռուս կանանց բժշկական բար-  
ձրագոյն կրթութեան մասին և այդ առ-  
թիւ շօշուիւմ է կանանց խնդիրը, որը  
որքան նոր է, այնքան և հին:

Կանայք իրենք են մեղաւոր, որ իրենց դը-  
րութեան և իրաւունքների խնդիրը կանգնած  
է սոսկեղծութեան վրայ. նրանք ոչինչ չեն ա-  
նում, որ այդ խնդիրը գոյութեան իւր իրա-  
ւունքն է:

Գիտնի արդեօք կանայք, թէ ինչ են  
ուզում: Հասկանում են նրանց արդեօք  
իրենց իսկական կոչումը: Գիտակցից են  
արդեօք իրենց բարձր նշանակութեանը:

Այդ հարցերին յօդուածագիրը պա-  
տասխանում է կրկնակի «ոչ»-երով:

Գիտուք թէ կանանց թէ բարձրագոյն և թէ  
ստորին կրթութեան հակադրութիւնը գոյ-  
նուի, բայց պէտք է, որ այդ կրթութիւնը  
զուտ կանանու հիմքերը վրայ:

Այժմ կանայք անհետին լրջութեամբ

չեն վերաբերում իրենց կրթութեանը  
և նրանց նպատակը աղամարդկանց ա-  
ռա՛ծ քննելն է: Գիտակցութեան և պան-  
սիոնների յաճախելն աւագ սերնդի հա-  
մար մօղ է, իսկ կրտսեր սերնդի հա-  
մար — մի օրինակաւ պատրուակ տանից  
զօրութեամբ և ժամանակը գաւառում  
անցկացնելու: Վերջ ի վերջոյ ստացում  
են կանայք համար անպէտք մի շարք  
գիտութիւններ, որոնց հիման վրայ արը-  
ւում է մի գէպում. որը իրաւունք է չը-  
նորհում լայանի պաշտօն ուսանալու և  
հետաւորութիւն է առիթ խուսափելու  
ընտանեկան կեանքից և այն պարտաւո-  
րութիւններից, որ այդ կեանքը դնում  
է կնոջ վրայ: Անխման կերպով իրա-  
ցրած հասկացողութիւնները, անկանոն  
կերպով հասկացում կնոջ նշանակու-  
թիւնը, մոլից յետ ճնշումը ցանկաւ  
թիւնը և հետագայ իրաւունքների ետե-  
ւից վաղելը, — այս բոլորը հարկադրում  
են կնոջ ամաշկու այն գերից, որ նը-  
շանակել է նրա համար ընտրութիւնը Բայց  
այս բանից, ամենից աւելի, նրա անձնա-  
կան շահերն են վնասում:

Չնայելով աղամարդուն դէպ զուտ ցանկու-  
թեանը, կինը հնարեալ աւելի ու աւելի կոր-  
ցնում է իւր բնութեւնը թիւնը, կանացիու-  
թիւնը, որը նրա գիտութեան շահ է կազմում  
օջախում, ինչպէս վարդի հոտը նրա գիտութեան  
քանակից է, որովհետեւ ինչքան էլ գեղեցիկ  
լինի մարդը իւր տեսքով ու գոյնով, առանց  
լինի լայանի բնութեւնի, նա կորցնում է իւր  
գինը:

Տղամարդիկ վախենում են ամուսնանալ այդ  
գիտական, ինքնագոհ, իրենց վրայ մեծ հա-  
մարում ունեցող և իրենց սեռից մաշող ա-  
ղամարդի հետ. իրենց կոչումը (ընտանեկան  
մայր լինելը) չկառաւարդելով, նրանք չկառաւարդ  
թանկ են նստում ընտանեկան բնական աշխա-  
տանքների և կեանքի խնդրի (աղամարդկանց)  
վրայ: Այդ «տոտիկները» իրենք իրենց վրայ  
հիացած՝ պահանջում են մի երկրպագութիւն,  
որն աւելի թանկ է նստում, քան ամուսնանա-  
կանի ֆրանսուզի սերուհին. բայց վերջինս  
իւր ուղին բնագործութեամբ գտնէ ցրում է մը-  
նայ մարքեր, իսկ իւր գիտականութեամբ  
փրկող կինը գիտանք է միայն հասցնում իւր  
նպատակը շահերին. ամուսնուն վնասում է  
նրանով, որ նա տանք չի գտնում այն հան-  
գիստն ու հոգաւորութիւնները, որ նա իրա-  
ւունք ունի ստանալու. երկխոսութեան վնասում  
է նրանով, որ նրանք զրկուած են իրենց մօր  
զուգընթացիկներից (որովհետեւ մայրը պարսն է  
ծառայում) և թողնում են կամ բազմի բեր-  
մունքին կամ ծառաների հայեցողութեանը, և,  
վերջուղէն, վնասում է ամուսնութեանը, որը  
անցնում է սոսկ վերահսկողութեան:

\*\*\*

Գերմանական մամուլի վարժանալի աճ-  
ման մասին հետեւեալ տեղեկութիւններն  
ենք գտնում լրագրների մէջ:

Գերմանական 3,337 լրագրների թիւում ա-  
մեն օր (բայց կիրակի օրերը լայն է տես-  
նում 1,197 հատ) իսկ օրը երկու անգամ — մի-  
այն 91 հատ շարքեր երեք անգամ լայն է  
տեսնում 1,018 լրագրի 2,439 լրագրի, պաշ-  
տօնական տեղեկութեան համաձայն, աղա-  
ղւում են ընդհանուր առմամբ 8,926,100 օրի-  
նակ. եթէ այդ թուին աւելցնենք և միւս լը-  
րագրների աղաղակ օրինակների մօտաւոր  
թիւը, կըստանանք 12 միլիոն անգին թիւը:  
Այսպիսով Գերմանիայում շուրջ բնակչի վրայ  
գալիս է լրագրի մի օրինակ: Ամբողջ Գերմա-  
նիայում լրագրների բաժանորդագրութեան վը-  
րջ տարեկան ծախսում է մօտաւորապէս 63  
միլիոն մարկ, — հետեւաբար մի մարկից աւելի է  
գալիս իւրաքանչիւր գերմանացու վրայ: Լրա-  
գրները բաժանուելով ըստ քաղաքական ուղ-  
ղութեանց, երեւում է, որ պահպանողական կամ  
ազատական-պահպանողական գոյն ունեցող լը-  
րագրների թիւն է 321, ազգային-ազատամիտ  
ուղղութեան — 300, կաթոլիկ կենդանի կամ  
ուղղութեանները չ'ազնի պաշտպանող — 318,  
ամեն գոյնի ազատամիտ բանակին պատկա-  
նող — 336, ընկերակցութեան — անմիջական  
— 54 և 900 լրագր էլ յայտարարում են, թէ  
քաղաքական ոչ մի կուսակցութեան չեն պատ-  
կանում, մնացած լրագրները կիսապաշտօնա-  
կան են կամ ուղղակի լայտաբարութեան լը-  
րագր:

Այս առթիւ մի ռուս լրագրի նկա-  
տում է.

Իսկ շուտով ուրեք մեր ժամուկ այնքան  
կա՛ծի, որ լրագրի մի համարը գայ 4 բնակչի  
վրայ, երբ մեր ինկիլեները 9/10 մասը բոլոր-  
թիւն տեղեկութեան է...

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲՆԳՈՒ, 13 օգոստոսի. — Թղթակցու-  
թեան նկիթը առնում են «Նոր-Գար»-ի  
№ 141-ի քրոնիկանի բաժնում գետե-  
լուած այն լուրից, որը հաղորդել է  
«Գեա. Վեդ.»-ը, և որի մէջ ասում է  
թէ «Գեղապետի կրթութիւն չունեցող-  
ներին թոյլ չտալ գեղապետը շահագոր-  
ծելու հայն»... Այդ միտքը միանգամայն  
ուրախել է, մանաւանդ, որ Բագում և  
այլ տեղերում բազմապէս է պատահել,  
որ գեղապետները սխալուելով կամ  
չհասկանալով մարդու հիւանդութիւնը,  
այնպիսի դեղ են տուել, որ նրան գե-  
ղեղան են իջեցրել:

Գովկասի բնակիչներին մեծամասնու-  
թիւնը կազմում է աղէտ, դեղատան դե-  
ղերից և համալրաբնական բժշկներից  
խոսք սուղ տարրը: Հեռաւարտ հաղոր-  
հիւանդից հաղիւ թէ 50 — 100 մար-  
դիկ են բժշկչ հրախրում, իսկ մնացեալ-  
ները «թիւքաշարա» կոչուած միջոցնե-  
րին են դիմում:

Ինչպէս Բագում, նոյնպէս և Գովկասի  
գետաղանք թաղանթներում գտնում են  
տանեկալ խառնութիւն, որտեղ ծախում  
են յատուկ հիւանդների համար՝ գանա-  
զան գործադրելու դեղեր և որոնք մի  
վայրկեանում հիւանդին այս աշխարհից  
այն աշխարհն են փոխադրում...

Այդ տեսակ գեղախառնութիւններ տեղա-  
ցիների լեզուով անուանում են «առտար-  
խառնութիւն»: Ի՛նչեք ստէք չեն ծախում  
«սուլէյմանի», «շուրա», «քաֆրի»,  
«մարգարիտ», «թէզաք», «հաքի-սա-  
լանի», «գօսկ-դաշ» և այլն և այլն...  
Այդ այն գեղերն են, որ բացի բարձրա-  
գոյն հաստատուած գեղապետներից (բժշկ-  
ների թոյլտուութեամբ) ոչ մի եւրոպական  
գեղախառնութիւնում իրաւունք չունեն  
ծախելու:

Ճատ է պատահում, շատ է լուում, որ  
մի մարդու կամ կնոջ խօսքով հիւանդը  
10 — 20 կոպ. երեխային ապիւս և ու-  
ղարկում է «առտարներ» խառնութե՛  
որեւ գեղ գնելու: Սակայն, կամ երե-  
խան է սխալում, մոռանում գեղի ա-  
նունը, կամ թէ թուրք գեղախառնութեամբ...  
որից յետոյ մի հօգի, որը կարող էր 2  
— 3 բուլբուլ բժշկուել, 50 — 100 բուլբուլ  
ծախելուց յետոյ, իւր ձեռքով իրեն  
համար գերեզման է փորում...

Կրկնում են, որ ուրախել է պատշա-  
ճաւոր իշխանութեան բարձրացումը հար-  
ցը: Բայց տեղի ուրախելի կրկնէր, երբ  
այդ հարցի մէջ մտնէին նաեւ Գովկասի  
գաւառական քաղաքներում գտնուած  
«առտարխառնութիւն» խաղաղ ոչնչաց-  
ման հարցը, որը, բացի վնասից, ոչ մի  
օգուտ չի բերում աղէտ ժողովրդին: Իսկ  
երբ այդ տեսակ գեղախառնութիւնն իս-  
պառ կարգուելու պահել, այն ժամանակ  
«թիւքաշարա» կոչուած բժշկուելու վը-  
նասակար միջոցներից էլ հեռագնաց խոյս  
նստանալ, մանաւանդ, որ այլ ևս չեն կա-  
րող հեռութեամբ ձեռք բերել այդ  
տեսակ գեղեր...

Ս. Մ. Գ.

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԿԻԸ. — «Daily News»-ն հաղոր-  
հաղորդում է «Ծաղաղոյն Արեւելում  
շատ մեծ պաշտօն ունեցող ֆրանսիացի  
մի գիտնականի» հետ իւր թղթակցի  
ունեցած խօսակցութիւնը: Խօսակցու-  
թիւնը վերաբերում էր գիտութեան այն  
մասնակցութեանը, որ կարող էր ընդու-  
նել Ֆրանսիան 21-րդ դարի պատճառով  
պետութեան ունեցած ընդհանուր մէջ:

Բարձրադաստիան գիտնականը համոզուած  
էր, որ Ֆրանսիայի դերն այդ գէպում  
չէր լինել: Ֆրանսիան, ասում է նա,  
այնքան ընդհանուր շահեր ունի Մեծ  
Բրիտանիայի հետ, որ նա չի կարող ա-  
ռանց մտածելու անգլիական ժողովրդի  
թշնամութիւնը յարուցանել իւր դէմ  
Ռուսիայի կողմը բռնելով: Ուստի Անգ-

լիայի և Ռուսիայի միջև ընկած պատակ-  
տումը կըլուծուի առանց երբեք պե-  
տութեան միջամտութեան. հակառակ  
գեղաւորում ընդհանուր հրգեհ կըծաղի,  
որ անպատմելի շատ աղէտների պատ-  
ճառ կըբաւանայ ամբողջ քաղաքակրթ-  
աշխարհի համար: Ինչ վերաբերում է այն  
բանին, թէ կարող է Մեծ Բրիտանիայի  
և Ռուսիայի միջև պատերազմ ծագել,  
գիտնականը այդ բանը կատարելապէս  
հնարաւոր է համարում և ասում է, որ  
այդ գէպում, իւր կարծիքով, ոչ ոք  
Անգլիայի կողմը կըլինի: Անգլիան իւր  
գարձանայի զօրեղ նաւատորմով այն-  
պիսի վնասներ կարող է տալ թշնամուն,  
որ բրիտանական գերիշխանութիւնը վի-  
րաւոր կամրապետի ամբողջ հարիւր  
տարով երկրագնդիս բոլոր ծովերի  
վրայ: Անգլիան, կարծում է գիտագետը,  
ոչ մի կարիք չունի ցամաքային ուժեղ  
զօրք ունենալու, որովհետեւ նա անխո-  
տակելի է ծովի վրայ, և նրա նաւատոր-  
միւր կարող է տիրել ծովային բոլոր մեծ  
ճանապարհների վրայ: Դրամական ահա-  
գին միջոցներ ունենալով, նա կարող է  
պատերազմը քաջաշէլ անվերջ. նրա ու-  
կին և խորհուրդները կարող են ապրա-  
տամբութիւն յարուցանել ամեն տեղ:  
21-րդ դարում, Փոքր Ասիայում, Մարտի-  
կոյում և Ալժիրում: Ընդ մէկն առնալով  
մի պետութիւն եւրոպայում (Իտալիա) և  
մի պետութիւն Ասիայում (Ճապոնիա)

կարող են նրան իրենց զօրքերը տալ,  
որոնք 21-րդ դարում և Փոքր Ասիայում  
կարող են գրաւել պատերազմական կա-  
րեւոր կենդանիներ իրենց նաւերի հովա-  
նաւորութեամբ: Դիւանագէտը համոզուած  
է, որ Անգլիա ափ ինչեւոր հնարաւորու-  
թիւնից զրկուած պետութիւնները կը  
սկսեն պատերազմել իրար մէջ:

«Daily Graphic»-ը հաւատացնում է  
սակայն, որ չինական զօրքերի վերա-  
բերմամբ Անգլիայի և Ռուսիայի միջև  
եղած բնակացութիւնները բարեխաղոյ  
կը են ունեցել և ճգնաժամն անցած  
կարելի է համարել: Ռուսիան պաշտօնա-  
պէս հաւատացել է բրիտանական կա-  
ռավարութեանը, որ Պեկին-Պանկոյի  
երկաթուղին կառուցանելով՝ ինքը ոչ  
ֆինանսական և ոչ ուրիշ օրեւ չա՛հ չունի  
ի նկատի:

Կրկնէ. — «Pester Lloyd»-ը կատա-  
կով նկատելով, որ Կրեմլին ինչիւրն ան-  
մահանալու վրայ է, այն եղբայրացութեան  
է գալիս, որ այդ ինչերի վերջնական  
լուծումը ամեն անգամ միևնոյն արգել-  
քին է հանդիպում — թրքական զօրքերը  
Կրեմլին հեռացնելու խնդիրն: Յիշեալ  
լրագրին թուում է, որ այդ ինչերը ելք  
է գտել. թիւքաշար-պետութիւններից մէ-  
կը պէտք է երաշխաւորութիւն յանձն  
առնի Կրեմլին թուրք ժողովրդի ապա-  
հովութեան համար: Այդ պետութեան  
զօրքերը թիւնն այն ժամանակ միայն  
կարող է յաջողուել. երբ նա առաջուց  
ձեռք բերած լինի երկու կողմերի էլ  
վստահութիւնը: «Մեր կարծիքով, ասում  
է «Pest. Lloyd»-ը այս գէպում կարելի  
է հաշուի առնել միմիայն Անգլիային:

